

۳ نکته‌ای که باید در مورد پیدایش بدانید

تی. دِزَمِنْد الکساندر

اکثر خوانندگان امروزی، کتاب پیدایش را به‌عنوان یک اثر ادبی ماهرانه و منسجم نمی‌بینند. ما به مطالعه‌ی پراکنده و بخش‌بخش آن عادت کرده‌ایم. الگوهای رایج مطالعه کتاب مقدس در میان مسیحیان، چه به‌صورت عمومی و چه شخصی، مانع از درک پیدایش به‌مثابه یک متن یکپارچه و منسجم می‌شود. این رویکرد باعث می‌شود تا برخی جنبه‌های مهم کتاب نادیده گرفته شوند. در اینجا به سه ویژگی برجسته‌ی پیدایش اشاره می‌کنم که شایسته‌ی توجه‌ای ویژه‌اند.

۱. کتاب پیدایش نگارشی است بر تاریخچه‌ی یک شجره‌نامه‌ی خانوادگی بی‌نظیر

در آغاز، نگارش کتاب پیدایش با هدف دنبال کردن سرگذشت یک خاندان منحصربه‌فرد آغاز شد؛ خاندانی که در هر نسل، یک وارث مرد را در مرکز توجه قرار می‌دهد (که می‌توان از آن به "شجره‌نامه" یاد کرد). واژه‌ی یونانی «genesis» به معنای «genealogy» یعنی «شجره‌نامه» است. این شجره‌نامه با آدم آغاز می‌شود و از طریق پسر سوم او، شِیث، به نوح می‌رسد (رجوع کنید به پیدایش ۵: ۱-۳۲). از نوح، شجره‌نامه از طریق سام استمرار یافته و به ابراهیم می‌رسد (پیدایش ۱۱: ۱۰-۲۶). پس از آن، روند داستان کند می‌شود؛ اما تمرکز بر این شجره‌نامه‌ی بی‌نظیر ادامه می‌یابد. نازایی سارا به‌عنوان یک مانع اساسی برای ادامه این خط تبار به شمار می‌رود، اما خداوند سارا را قادر می‌سازد تا پسری به نام اسحاق به دنیا آورد. پس از اسحاق، شجره‌نامه به یعقوب (که بعداً به اسرائیل تغییر نام داد) می‌رسد، برادر دوقلوی کوچک‌تر عیسو. به حق، عیسو باید فرد بعدی در این شجره‌نامه باشد، اما او حق نخست‌زادگی خود را کم‌اهمیت شمرده و آن را به خاطر یک کاسه آش به برادر کوچک‌ترش یعقوب می‌فروشد، یعقوبی که آرزومند پیوستن به این شجره‌نامه است (پیدایش ۲۵: ۲۹-۳۴). پس از یعقوب، این شجره‌نامه به یوسف (رجوع کنید به اول تواریخ ۵: ۱-۲) و پسر کوچک‌ترش افرایم ادامه می‌یابد که یعقوب او را بر برادر بزرگ‌ترش، منشه، برتری می‌دهد (پیدایش ۴۸: ۱۳-۲۰). جالب آن است که پیدایش به‌طور مکرر نشانه‌هایی ارائه می‌دهد که چرا پسران نخست‌زاده در این شجره‌نامه کنار گذاشته می‌شوند؛ برای مثال، رابطه نامناسب روبین با پلّهه (پیدایش ۳۵: ۲۲).

در حالی که یوسف از موقعیت برتری نسبت به برادران بزرگ‌تر خود برخوردار است، کتاب پیدایش تحول مهمی در تاریخ شجره‌نامه‌ی پدری را به ما نشان می‌دهد. در فصل ۳۸ پیدایش که غالباً به‌عنوان وقفه‌ای در روایت زندگی یوسف تلقی می‌شود، توجهات به سمت یهودا معطوف می‌شود. اگر این بخش با دیدگاهی متمرکز بر شجره‌نامه خوانده شود، مشخص می‌گردد که این فصل به دنبال کردن سرنوشت خاندان یهودا است؛ خطی که با مرگ پسران بزرگ‌تر یهودا به دست خداوند، در خطر فروپاشی قرار می‌گیرد. مداخله‌ی عجیب تامار منجر به تغییرات شگرفی در زندگی یهودا شده و منجر به تولد دو پسر دوقلو می‌گردد. در این تولد، اصل ارشدیت و حق اولین فرزند برای برخورداری از ارث، بار دیگر نقض می‌شود، چرا که فارص پیش از زارح به دنیا می‌آید. بعدها، یعقوب برکتی بر یهودا

جاری می‌کند که پادشاهی یکی از نوادگانش را نوید می‌دهد (پیدایش ۴۹: ۸-۱۲). این برکت، قرن‌ها بعد در دوران سموئیل به وقوع می‌پیوندد (رجوع کنید به مزامیر ۷۸: ۶۷-۷۲).

چرا این شجره‌نامه‌ی پدری تا این حد اهمیت دارد؟ از پیدایش ۳: ۱۵ به بعد، این‌گونه القا می‌شود که این شجره در نهایت به ظهور یکی از فرزندان حوا منتهی می‌شود که بر مار، دشمن دیرینه خدا، غلبه خواهد کرد. در ادامه کتاب پیدایش، متوجه خواهیم شد که این فرزند موعود، پادشاهی خواهد بود که رحمت و برکت الهی را برای ملت‌های زمین فراهم آورده و به‌عنوان نماینده تام‌الاختیار خدا، سلطنت او را برپا خواهد داشت. کتاب پیدایش با همین انتظار و اشتیاق قلبی چشم‌انتظار ظهور عیسی مسیح است.

۲. خداوند عهدی ابدی با ابراهیم برقرار ساخته و او را پدر بسیاری از امت‌ها می‌سازد.

خداوند بر پایه شجره‌نامه‌ی پیدایش، با ابراهیم عهد ابدی بست و به او وعده داد که او را پدر جمعیت عظیمی از امت‌ها سازد (پیدایش ۱۷: ۴-۵). بسیاری از خوانندگان کتاب پیدایش و محققان زیادی بر عهد در پیدایش ۱۵ متمرکز می‌شوند که در آن، ابراهیم به‌عنوان پدر یک امت یکپارچه معرفی شده است. اما عهد خدا در پیدایش ۱۷ اهمیت بیشتری دارد و ضمن دربرگرفتن عهد قبلی، پدر بودن ابراهیم را به همه‌ی امت‌ها گسترش می‌دهد. این نسب پدری ماهیت زیستی ندارد، بلکه نَسَبی معنوی است. عهد ختنه این تضمین را می‌دهد که یکی از نوادگان ابراهیم برکت الهی را برای تمام کسانی که او را به‌عنوان پادشاه خود بشناسند، به ارمان خواهد آورد. به همین دلیل، امید به خدمت امت‌های مختلف به پادشاهی آینده در برکاتی که بزرگان خاندان اعطا کرده‌اند، منعکس می‌شود؛ این موضوع در برکتی که اسحاق به یعقوب داده (پیدایش ۲۷: ۲۹) و برکتی که یعقوب به یهودا می‌دهد (پیدایش ۴۹: ۱۰)، آشکار است. وقتی به عهد جدید می‌نگریم، می‌بینیم که پطرس رسول، عیسی مسیح را به‌عنوان کسی می‌شناسد که وعده‌های داده شده به ابراهیم را تحقق بخشیده است (اعمال رسولان ۳: ۲۵-۲۶). به‌طور مشابه، طبق گفته‌های پولس رسول، وعده‌های مربوط به عهد ختنه، پایه‌ای برای ورود غیر یهودیان به جمع قوم خدا هستند (غلاطیان ۳: ۱۵-۲۹).

۳. مضمون برکت با شجره‌نامه‌ی پدری پیوند خورده و نهایتاً به عیسی مسیح ختم می‌یابد.

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، یکی از جنبه‌های کمتر مورد توجه در کتاب پیدایش، ارتباط مفهوم برکت الهی با شجره‌نامه‌ای است که به عیسی مسیح منتهی می‌شود. در باغ عدن، نافرمانی آدم و حوا باعث شد که نفرین‌های الهی زندگی بشر را تحت تأثیر منفی خود قرار دهد. در تضاد کامل با این واقعه، دعوت خداوند به ابراهیم، نویدبخش برکت الهی برای تمام امت‌های روی زمین است (پیدایش ۱۲: ۱-۳). این مفهوم برکت، بعدها به نسل ابراهیم مرتبط می‌شود (پیدایش ۲۲: ۱۸). اگرچه عموماً تصور می‌شود که این برکت از طریق کل قوم اسرائیل اعمال خواهد شد، اما روایت پیدایش منبع برکت را محدود به اعضای بعدی شجره‌نامه‌ی پدری می‌کند. این برکت که با عنوان «برکه» شناخته می‌شود، به‌شدت با فردی که حق ارث نخست‌زادگی را داراست، پیوند خورده است. نمونه بارز این مسئله، داستان یعقوب و عیسو است. در این داستان، یعقوب به‌عنوان منبع برکت برای دیگران شناخته شده، امری که حتی لابان، عمویش، تأیید می‌کند (پیدایش ۳۰: ۲۷-۳۰). به‌طور مشابه، یوسف نیز به‌عنوان منبع برکت برای دیگران مطرح می‌شود که این امر

به وضوح در پیدایش ۳۹: ۵ در رابطه با همه اموال فوتیفار «در خانه و مزرعه» بیان شده است. در ادامه داستان، با وجود زندانی شدن یوسف، او به مقام «پدر فرعون» (پیدایش ۴۵: ۸) ارتقا یافته و در طول دوران قحطی شدید، به منبع برکت برای امت‌های مختلف تبدیل می‌شود.

بررسی جامع کتاب پیدایش آشکار می‌سازد که این اثر با مهارت و ظرافت فراوان به رشته تحریر در آمده است. پیدایش را می‌توان همچون یک اثر موزاییکی ادبی تلقی کرد، اثری که با استفاده از انواع متنوعی از مواد خام، پیامی یکپارچه و واحد را ارائه می‌دهد؛ پیامی که با اهمیتی چشمگیر، به سمت عیسی مسیح، منبع برکت الهی برای همه، اشاره دارد.

این مقاله بخشی از مجموعه «هر کتاب مقدس: ۳ نکته‌ای که باید بدانید» است.

این مقاله در مجله [تیبیل تاک](#) منتشر شده است.

دکتر تی. دزمند الکساندر، مدرس ارشد مطالعات کتاب مقدس و مدیر مطالعات تکمیلی در Union Theological College در بلفاست، ایرلند شمالی است. او ویراستار فرهنگ لغت جدید الهیات کتاب مقدس، و نویسنده چندین کتاب، از جمله «از بهشت تا سرزمین موعود» و «از عدن تا اورشلیم جدید» است.